

Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Synpunkter på SOU2010:73 Svensk sjöfarts konkurrensförutsättningar (Ert reg nr N2010/6763/TE)

Inledning

Chalmers examinerar en stor andel av sjöbefäl och sjöingenjörer samt står för en ansevärd del av forskning av intresse för den maritima sektorn i Sverige och internationellt. Chalmers är därmed en mycket viktig aktör i den långsiktiga kompetensförsörjningen av svensk sjöfart. Chalmers har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet SOU 2010/73 Svensk sjöfarts konkurrensförutsättningar. Ärendet har beretts inom institutionen för sjöfart och marin teknik.

Sammanfattning

En livskraftig sjöfartsnäring är viktig för Sverige. Införandet av ett internationellt register förordas. Detta skulle ge svensk sjöfart konkurrensförutsättningar för att utvecklas. Den utflaggning som nu sker riskerar att rasera förutsättningarna för kompetensförsörjning inom sjöfartsområdet i Sverige. Ett svenskt internationellt register förhindrar fortsatt utflaggning och ger förutsättningar för att sjöfartsnäringen skall växa i Sverige. Sveriges behov av kompetensförsörjning inom det maritima området kan då säkerställas. Vi instämmer med utredningen övriga förslag som syftar till att ge svensk sjöfartsnäring en konkurrenssituation likvärdig med den som gäller inom våra grannländer och i EU.

Sverige behöver säkerställa svensk kompetens inom det maritima området för att kunna bidra till utveckling av säkra och hållbara sjötransporter samt för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner. En livskraftig svensk sjöfartsnäring, som kan erbjuda praktikplatser och arbetstillfällen, är förutsättning för att driva kvalificerad utbildning, teknikutveckling och forskning.

Avsnitt 2.4.2 Aktörer inom forskning och innovationer

Förutsättningarna för Svensk Forskning och Innovation inom det Maritima området måste förstärkas och samordnas.

Forskning och innovationer inom det maritima området har varit, och kommer att vara, en nyckel för att fortsätta utvecklingen av säkra och hållbara transportlösningar till sjöss. Sveriges beroende av transporter via havet är stort och potentialen för sjötransporter i utvecklingen av hållbara logistiklösningar är stor. Sverige och svenska företag har också historiskt visat på möjligheter och varit ledande med innovationer och teknikutveckling för sjöfarten.

Skall Sverige fortsätta att kunna påverka utvecklingen mot säkra och hållbara transporter tills sjöss är det viktigt att det fortsättningsvis bedrivs relevant forskning och utveckling samt att det erbjuds en bra innovationskultur. Det finns ett antal aktörer i Sverige som arbetar med forskning inom det maritima området. Det är främst inom högskolorna och branschforskningsinstitut, med Chalmers och SSPA i spetsen, där forskning bedrivs.

Behovet av samordning och långsiktig strategi är stort och bör förstärkas för att bredda och utveckla forskningen. Det initiativ som togs i och med bildande av Lighthouse (sjöfartens kompetenscentrum som bildades 2005 med Chalmers som värduniversitet) har nu ett brett stöd av Sveriges Redareförening, Vinnova, Sjöfartsverket, Västra Götalandsregionen m fl. Lighthouse inkluderar för närvarande forskningsarbete på Chalmers och Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, men skall utvecklas vidare till att inkludera ytterligare aktörer och verksamheter inom hela den maritima sektorn (näringsliv, forskningsinstitutioner och myndigheter). Lighthouse skulle då kunna tjäna syftet som den sammanhållande, samordnande och strategisk aktören inom svensk forskning och innovation för det maritima området. Stöd från aktörer som Vinnova och Sjöfartsverket är då viktiga för att framgångsrikt kunna driva utveckling av forskning och innovation.

Avsnitt 2.5 Utbildning, utbildningsplatser och rekrytering

Tillgången till fartygsförlagda utbildningsplatser måste säkras.

Utbildningen och certifiering av sjöbefäl styrs av internationella överkommelser och konventioner, ex IMO (STCW), där fartygsförlagd praktik är ett viktigt krav. Tillgången till fartygspraktik är alltså fundamental för att överhuvudtaget kunna examinera sjöbefäl och därigenom kunna trygga nödvändig kompetensförsörjning. Praktikplatser kan säkras först och främst genom att tillförsäkra sig om att det finns en stark svenskt förankrad sjöfartsnäring. Det är bara i dialog mellan näring och utbildningsanordnare som behoven av praktikplatser kan säkras.

Utredningen pekar mycket riktigt på behovet av utbildningsplatser på fartyg som en kritisk faktor för att kunna tillhandahålla utbildning av sjöbefäl. För närvarande upprätthålls tillgången av fartygsplatser av kopplingen till sjöfartsstödet samt rekommendationer av rederinämnden. I takt med att utflaggningen ökar och antalet svenskflaggade fartyg med sjöfartsstöd minskar så minskar också tillgången på praktikplatser. Den nuvarande utvecklingen är ytterst bekymmersam och kritisk. Åtgärder som syftar till att stärka förutsättningarna att driva sjöfart under svensk flagg är således ytterst angelägna och införandet av ett svenskt internationellt register är ett viktigt och nödvändigt steg.

Det bör noteras att utbildningen av sjöbefäl, som nu bedrivs vid Chalmers och Linnéuniversitet, är eftertraktad och examinerade studenter har en god arbetsmarknad, trots den pågående utflaggningen. Noterbart är också att utbildningen har utvärderats med mycket bra resultat av EMSA 2008 (European Maritime Safety Agency). Svenska befäl har en gott rykte och vi kan vara stolta över att bedriva en utbildning där studenter också är eftertraktade på en internationell arbetsmarknad. Detta riskerar att raderas om vi inte kan tillförsäkra tillgång på praktikplatser.

I komplement till de utbildningar av sjöbefäl som bedrivs på Chalmers och Linnéuniversitet är det viktigt att uppmärksamma den utbildning av civilingenjörer med marinteknisk inriktning som bedrivs vid Chalmers och KTH. Den kompetens som säkerställs genom dessa utbildningar bildar i mångt och mycket basen för den tekniska utvecklingen hos svensk sjöfart. Härvid skall nämnas att svensk sjöfart och underleverantörer genom åren på ett föredömligt sätt bidragit till energieffektivare, säkrare och miljövänligare sjötransporter genom tekniska innovationer.

Avsnitt 7.3.2. Forskning och Innovation

En gemensam, övergripande svensk strategi för hela det maritima klustret bör tas fram och fastställas. I detta bör ingå en förstärkning och samordning av FoI insatser i enlighet med vad som föreslås i utredningen

Strategin bör omfatta utvecklingen av den maritima näringen som helhet och inte begränsas till sjöfarten. Motivering till detta är att sjöfarten och andra delar av det maritima klustret som näringar har stor potential att utvecklas och växa. Sverige är med sin geografiska placering och långa kust beroende av sjötransporter och utgör därmed en naturlig grogrund för framväxt och tillväxt av företag med maritim anknytning. Genom en stark utveckling inom branschen kan vi också försäkra oss om att vara med om att påverka den framtida utvecklingen av säkra och hållbara transporter inte bara inom vårt närområde utan också globalt.

Avsnitt 7.3.6. Svenskt Internationellt fartygsregister

Ett SIS bör införas snarast.

Behovet av inhemsk kompetens inom sjöfartsområdet fastslås tydligt i utredningen och kan anses som oomtvistligt. En förutsättning för att tillförsäkra kompetensförsörjningen är bl. a. tillgång till utbildningsplatser på fartyg samt lokalt förankrade arbetsgivare för utbildade sjöbefäl och ingenjörer. Vidare är samspelet med näringsverksamhet en viktig parameter för att driva adekvat teknikutveckling och forskning. Mot denna bakgrund är det självklart att svensk sjöfart skall kunna driva verksamhet under samma eller snarlika villkor som i våra nära grannländer inom Norden och EU. I ljuset av de senaste årens accelererande utveckling med utflaggning till länder med Internationella register i vår närhet så bedömer vi att införande av ett SIS är en självklar åtgärd för att säkerställa lika konkurrensvillkor för svensk sjöfart.

Övrigt

Chalmers har som grunduppgift att sörja för kompetensuppbyggnad i form av utbildning och forskning för främjande av en hållbar samhällsutveckling. Det är med oro vi ser att våra förutsättningar att kunna bidra med nödvändig kompetens urholkas då den svenska sjöfartsnäringen i allt större grad flaggas ut. Vårt uppdrag kan bli omöjligt att fullfölja om vi inte kan säkerställa praktikplatser och en fungerande lokalt förankrad sjöfartsnäring.

Detta yttrande har handlagts av Institutionen för sjöfart och marin teknik vid Chalmers Tekniska Högskola och beslut om yttrandet har fattats av Rektor.

Karin Markides
Rektor och VD

Johan Carlsten
Vicerektor